

V knjižnici diši po praznikih

The Library Smells of Holidays

Barbara Rocek Bregar

Izvleček

Namen prispevka je osvetliti knjižničarkin pogled na vpeljevanje elementov formativnega spremljanja v šolsko knjižnico. Predstavljene so tri šolske ure v 3. razredu, ki sta jih načrtovali knjižničarka in učiteljica. Učenci so v šolski knjižnici spoznavali praznike. Poseben poudarek je na sodelovalnem učenju. V proces učenja so vpeljeni naslednji elementi formativnega spremljanja: ugotavljanje predznanja, postavljanje vprašanj, oblikovanje kriterijev za iskanje literature v šolski knjižnici, medvrstniško učenje, dokazi o učenju in povratna informacija. Izpostavljene so predvsem prednosti, ki jih prinašata knjižnični prostor in učenje v njem.

Ključne besede:

knjižnično informacijsko znanje (KIZ), prvo vzgojno-izobraževalno obdobje (VIO), šolska knjižnica, formativno spremljanje, elementi formativnega spremljanja

UDK 027.8:37.091.26

Key words:

library and information knowledge (KIZ), 1st educational triad (VIO), school library, formative assessment, elements of formative assessment

Abstract

The purpose of this paper is to shed light on a librarian's view on introducing elements of formative assessment into the school library. It presents three periods in the 3rd grade, which were planned by the librarian and teacher. In the school library, students learned about holidays. Special emphasis was placed on cooperative learning. The following elements of formative assessment were introduced into the learning process: determining prior knowledge, asking questions, shaping criteria for searching for literature in the school library, peer learning, evidence of learning, and feedback. It mostly highlights the advantages created by the library space and by learning in it.

UVOD

Za sodelovanje v razvojni nalogi, seznanitev in poglobljeno razmišljanje o formativnem spremljanju sem se odločila predvsem zaradi tega, ker sem kot knjižničarka in učiteljica slovenščine pri svojem delu opazala veliko nesamostojnost učencev pri delu in reševanju problemov, apatičnost in prepustitev vodenju učitelja, neprevzemanje odgovornosti za naloge, ki bi jih morali učenci opraviti sami, ter nemotiviranost učencev pri šolskem delu. V nasprotju s to apatičnostjo sem ugotavljala, da so učenci visoko motivirani, kadar opravljajo naloge, ki so osmišljene, ob opravljanju dejavnosti, v katerih vidijo prispevek k širšim ciljem (raziskovalne naloge, gledališka dejavnost, knjižne čajanke, medgeneracijsko učenje in branje). Učenci so bili najbolj odgovorni in delo je bilo osmišljeno, kadar so delali timsko, v povezavi z drugimi, ko so lahko podajali svoje ideje, jih predstavili drugim, debatirali, analizirali ter vrednotili, izrazili svojo brezmejno ustvarjalnost ter na druge prenašali svoja znanja in izkušnje.

Menim, da formativno spremljanje učencu omogoča, da osmisli proces učenja in pridobi trajnostno znanje. Učenec se ne uči brezciljno in avtomatsko, temveč si v procesu učenja zastavi jasne cilje, ki jim načrtno sledi, torej je v proces učenja aktivno vključen. Samostojno raziskovanje in učenje sta izjemno pomembna, saj učenec z njima resnično veliko pridobi. Predvsem ozavesti, da je v procesu učenja aktiven in nikakor ne pasiven člen, to pomeni, da v sebi prevzame odgovornost za aktivno udeležbo v procesu učenja in se zavestno odloči, kako bo to odgovornost uresničeval pri pouku. Učenec samostojno in z vrstniki oblikuje kriterije za učenje in pridobivanje znanja. Ob oblikovanju kriterijev razmišlja o tem, kako naj bi potekal proces raziskovanja in pridobivanja novega znanja. Učenec se ob učiteljevem vodenju sam odloči glede pogojev dela, ki mu bodo zagotovili učinkovito in uspešno učenje:

- prostor pridobivanja znanja (razporeditev delovnih površin, delo na tleh, v kotičkih, prehajanje v prostoru, urejenost in zračnost prostora);

- glasnost prenašanja informacij, razlag, debatiranja;
- jasno zastavljene vloge in naloge učencev – individualne, v dvojicah in v skupini;
- jasno zastavljeni cilji za delo in učenje (prebuditev obstoječih znanj oz. predznanja ter povezovanje le-teh z novimi znanji);
- način iskanja novih informacij (v literaturi, publikacijah, na spletu, na praktičnih primerih v življenju, medgeneracijsko učenje s starejšimi učenci, sorodniki, zunanji strokovnjaki ...);
- ozaveščanje medvrstniškega učenja ter medvrstniške povratne informacije, s katerima učenci svoje znanje prenašajo na sošolce, in prizadevanje za razmišljanje, da je vsak člen, ne glede na oceno pri predmetu, pomemben in odgovoren za naloge, ki so si jih zastavili;
- premišljeno in skrbno zbiranje dokazov za delo (oblikovanje zapiskov, izdelovanje plakatov, ustvarjalno učenje – igra vlog, pripravljane iger, kvizov, dramatizacije ..., zvezki za spise, dnevnik domačega branja in bralne značke, dnevnik poizkusov ...).

Učitelj je v razredu učencem tutor, usmerjevalec, povezovalac in povzemalec njihovega v veliki meri samostojnega aktivnega učenja. Vsekakor pa tisti, ki jih najprej motivira za delo po smernicah formativnega spremljanja, te osmišlja in jih usmerja v prevzemanje odgovornosti za delo po vnaprej zastavljenem načrtu za učenje in kriterijih. Na koncu pa mora učitelj učencu podati kakovostno povratno informacijo, prek katere bo slednji ozavestil napredek pri delu in področja, ki jih mora še izboljšati.

KNJIŽNIČNI PROSTOR OMOGOČA FORMATIVNO SPREMLJANJE

Knjižnica je v šoli prostor, ki učencem in učiteljem ponuja neskončne možnosti za raziskovanje, aktivno medpredmetno učenje in pridobivanje novih znanj. Lahko trdim, da se ne zavedamo vseh neskončnih možnosti, ki nam jih ponuja šolska knjižnica. Učitelji v vseh VIO so v veliki meri močno obremenjeni s sledenjem učnim načrtom in ciljem, ki jih morajo

Učenec samostojno in z vrstniki oblikuje kriterije za učenje in pridobivanje znanja.

Učitelj je v razredu učencem tutor, usmerjevalec, povezovalac in povzemalec njihovega v veliki meri samostojnega aktivnega učenja.

predelati, predvsem pa so omejeni z natančno določenim časom za doseg določenega cilja, opredeljenim v letnih delovnih pripravah. Menim, da je naloga in poslanstvo knjižničarja v tem, da se poveže z učitelji in jih pritegne k obravnavi ciljev posameznih predmetov v okviru knjižničnih informacijskih znanj. Knjižnica učencu v šolskem prostoru predstavlja prostor ugodja, v katerem se počuti sproščeno, prijetno in je posledično motiviran za delo. V njej učenec ni omejen z razmišljanjem o ocenjevanju znanja, temveč ga že prostor sam vabi in posrka s tisočeriimi možnostmi za plemenitene znanja. Knjižničarji smo v uvajanju elementov formativnega spremljanja v veliki prednosti, saj nam to omogočata knjižnični prostor in »ocenjevalna svoboda«. Naša velika prednost je v tem, da lahko učiteljem in učencem na enem mestu ponudimo velik izbor informacij za pridobitev novih znanj na vseh predmetnih področjih. Uresničevanje elementov formativnega spremljanja je torej logično vpeto v poslanstvo šolske knjižnice.

ČAS – SOVRAŽNIK ALI PRIJATELJ?

Velik sovražnik knjižničarjev in učiteljev je čas. Ob uvajanju formativnega spremljanja v šole imam občutek, da smo ga pedagoški delavci sprejeli zelo različno. Nekateri skeptično in predvsem s predpostavko, da »vse to pa vendar že dolga leta počnemo«, torej predvsem ugotavljamo predznanje in učencem podajamo kakovostno povratno informacijo. Učenci veliko delajo v skupinah, uveljavilo se je sodelovalno učenje, pri učencih razvijamo kritično mišljenje, velik premik v aktivno učenje so prinesle BUS, vendar lahko z gotovostjo trdim, da nas poglobljeno preučevanje elementov formativnega spremljanja, analiza in ovrednotenje našega dela v razredu, razmišljanje o naših aktivno učečih se učencih pripelje do zavedanja, da je uvajanje formativnega spremljanja proces, ki zahteva natančno preučitev in poglobljanje ter sledenje natančno določenim ciljem, s katerimi bomo učence pripeljali do zelenih rezultatov. Sam proces uvajanja namreč zahteva čas, z njim ne smemo biti omejeni. Ko bomo sami pri sebi spoznali in dosegli, da nas čas ne sme omejevati, se bomo v procesu povzpeli stop-

ničko više. Veliko časa bomo potrebovali, da bomo učence pripravili na novo obliko samostojnega učenja, ker izkušnje, jasno kažejo, da je naš šolski sistem učence zelo dolgo oblikoval v vodljive, pasivne in seveda učitelju prilagajene člene. Učenci se učitelju in njegovemu delu prilagajajo, v veliki večini so se voljni učiti, radovednost po novih znanjih je človeku naravno dana, saj je razmišljujoče bitje, je pa res, da če učenca nenehno vodiš pri pouku, ki ga usmerja predvsem učitelj, se učenec poleni in kasneje povsem prilagodi ter nima volje, da bi delal drugače. Stopi v t. i. cono udobnosti, ko za vse poskrbi učitelj, on je v prostoru samo fizično prisoten in bolj ali manj zavzeto odgovarja na učiteljeva vprašanja. Sama uvajanje FS v razred vidim v luči prebujenega učenca, proces te prebuditve pa je dolgotrajen in zanj potrebujemo čas. Knjižnica in knjižničar lahko učencu ponudita visoko motivacijo za osmislitev učenja za življenje. Današnji učenci morajo v procesu učenja čutiti, da so znanja, ki jih pridobivajo, pomembna za življenje, uporabna, da so učni načrti zastavljeni tako, da se znanja nadgrajujejo in povezujejo, odgovornost za to, kako ta znanja osmišljati, pa je naložena učencu. V knjižnici sem bila pri uri knjižničnega informacijskega znanja presenečena nad tem, kako majhni učenci so si bili sposobni samostojno postavljati kriterije za iskanje literature v knjižnici in postaviti kriterije za sodelovalno učenje. Sama vidim velik problem v tem, da učenci, ki so bili v procesu šolanja preveč vodeni, še ne zmorejo izpolnjevati vseh samostojno zastavljenih kriterijev za delo, kar je absolutno logično, saj za to, da se bodo naučili delati, potrebujejo čas, čas za prevzem odgovornosti za upoštevanje zastavljenih kriterijev. Zato je nujno treba elemente FS vpeljevati v prvih letih vzgojno-izobraževalnega dela in prav je, da se otroci z njimi srečajo že v vrtcu. Sama imam to možnost, da v šolsko knjižnico prihajajo že otroci iz vrtca, kar pomeni, da z njimi delam od najzgodnejših let ter skozi vsa leta šolanja. Veliko prednost knjižničarjev vidim v tem, da poznamo otroka od vrtca oz. od prvega razreda in ga spremljamo skozi vsa leta šolanja, opazujemo njegov duševni in telesni razvoj, spremembe v interesih, znanju in napredek. Učencem pa lahko podamo tudi

kakovostno povratno informacijo. Na podlagi teh kazalnikov se lahko suvereno odločamo o vpeljevanju elementov FS v knjižnično dejavnost.

Knjižnica je prostor, kjer učenci v knjigah iščejo odgovore na vprašanja o temah, ki jim jih izberemo učitelji ali so si jih zastavili sami, zato je logično in smiselno učitelje in učence pri obravnavi različnih snovi povabiti v knjižnico, kjer lahko učenci sproščeno raziskujejo in se učijo iz različnih virov v prijetnem vzpodbudnem učnem okolju. Dobro je, da se učenci že v najzgodnejših letih šolanja dobro seznanijo s knjižničnim prostorom, orientacijo v knjižnici, postavitvijo gradiva ter knjižničnim redom, saj je vpeljevanje elementov formativnega spremljanja s tem naravno zagotovljeno.

IZVEDBA UR KIZ Z ELEMENTI FORMATIVNEGA SPREMLJANJA

V nadaljevanju bom predstavila praktični primer pouka v 3. razredu, ki sva ga izvedli knjižničarka in učiteljica razrednega pouka. Pobudo za izvedbo ure sem dala sama, vendar se je učiteljica ideji z veseljem pridružila, saj je v šolskem letu v razredu začela uvajati elemente formativnega spremljanja in sva z učenci v knjižnici že izvedli vsebinsko različne ure, v katerih sva povezovali knjižnično informacijsko znanje in različne predmete (čas, delo z leposlovno literaturo). Z učiteljico sva tri šolske ure, ki sva jih izvedli v knjižnici, skrbno načrtovali. Odločili sva se za obravnavo praznikov, saj tej temi učenci po učnem načrtu v prvem in tudi drugem VIO namenijo veliko ur, tematika je povezana z vsakdanjim življenjem in pomembna v čustvovanju otrok, zato sva zastavili tri ure knjižničnega informacijskega znanja, v katerih je bilo razvidno medpredmetno povezovanje (slovenščina, okolje, glasba, KIZ) in so bili uresničeni cilji vseh navedenih predmetov. Teden dni pred srečanjem v šolski knjižnici je učiteljica učencem v razredu naročila, naj doma razmislijo o predmetu, ki jih spominja na njim ljub praznik in je na kakršen koli način ostal zapisan v njihovem spominu, poiščejo naj ga in ga na dogovorjeni dan prinesejo v šolo. Z učiteljico sva želeli s temi

predmeti učence motivirati, da bi razmislili o praznikih, posledično obudili znanje o različnih vrstah praznikov, ki so jih spoznali v šoli, ter to tematiko povezali s prijetnimi izkušnjami v življenju. Z nalogo sva hoteli osmisлити in ozavestiti tematiko praznikov. Učenci so v šolo prinašali izbrane predmete in z zadovoljstvom sva ugotavljali, da se je uresničeval najin cilj, saj so prinašali predmete, ki so se navezovali na različne praznike. Na začetku obravnavane ure so samostojno predstavili izbrani predmet, povedali, zakaj so ga izbrali, in ga razvrstili k določenemu prazniku, kot je razvidno iz slik 1, 2 in 3. S tem sva z učiteljico že uresničili element formativnega spremljanja, in sicer ugotavljanje predznanja, saj so učenci izkazovali znanje o umeščanju predmetov med osebne, državne, cerkvene praznike ter šege in navade. Ustvarili so bogat nabor predmetov (adventni venček, Miklavževa palica, voščilnice za rojstni dan, god, božič, slovenska zastava, plišaste igrače, risbice iz vrtca ...), ki jih uporabljamo

Odločili sva se za obravnavo praznikov, saj tej temi učenci po učnem načrtu v prvem in tudi drugem VIO namenijo veliko ur, tematika je povezana z vsakdanjim življenjem in pomembna v čustvovanju otrok.

Slike 1, 2 in 3: Predstavitev prazničnih predmetov (Foto: A. Čokl)

ob različnih praznikih. Svoje predznanje so povezovali z življenjskimi izkušnjami, individualno raziskovanje in poglobljanje je preraslo v skupinsko, saj so medsebojno predstavljali svoje znanje, ga primerjali in povezovali.

V nadaljevanju sva učence razvrstili v pare, v katerih so razpravljali o asociacijah na besedo praznik, primerjali običajen in prazničen dan, razmišljali o smiselnosti praznovanja ter povzeli vrste praznikov. Učenca sta imela tudi natančno določeni vloge, prvi je bil zapisovalec, drugi pa je poročal o njuni nalogi. Kot povzetek je na tabli nastal asociogram, na podlagi katerega so oblikovali namene učenja (kaj moram znati o praznikih, kaj moram narediti, da bom to znal, kaj se moram naučiti, kako bom prepoznal svoj napredek ...), kot je prikazano na slikah 4 in 5, in s tem smo uresničili še en element formativnega spremljanja (Holcar Brunauer et al., Nameni učenja in kriteriji uspešnosti, 8).

Sliki 4 in 5: Asociogram in nameni učenja (Foto: A. Čokl in R. Fekonja)

Uro sem nadaljevala z jasnim vključevanjem specifičnih ciljev in vsebin, ki jih morajo učenci pri urah knjižničnega informacijskega znanja (KIZ, 9, 10, 11) usvojiti v prvem VIO, in sicer spoznati osnovno vsebino knjižnične zbirke, starostni stopnji ustrezno zbirko knjižničnega gradiva ter poučno gradivo za

pridobitev stvarnih informacij. Učenci v prvem VIO poznajo osnovne vrste knjižničnega gradiva – periodiko, knjigo, zvočno knjigo, DVD, zgoščenko – in znajo te vire v skladu s starostno stopnjo tudi uporabljati. Za obuditev tega znanja sem jim pripovedovala meditativno zgodbo o reki, ki od svojega izvira teče skozi naravo, vasi in mesta, srečuje ljudi in se ves čas uči, bogati z življenjskimi izkušnjami. Ob poslušanju zgodbe so razmišljali o razno-terih virih, ki jih lahko poiščejo v knjižnici in uporabijo za poglobljanje in razširjanje znanja, kar prikazuje slika 6.

Slika 6: Viri v šolski knjižnici (Foto: A. Čokl)

Učenci so ob mojem vprašanju o virih samostojno našli vse in izkazovali svoje poznavanje vsebin. Temeljni cilj KIZ je, da učenci spoznajo osnovno vsebino knjižnične zbirke, starostni stopnji ustrezno zbirko knjižničnega gradiva in poučno gradivo za pridobitev stvarnih informacij. V procesu izobraževanja postanejo samostojni uporabniki knjižnice, se samostojno in suvereno znajdejo v knjižničnem prostoru in seveda poznajo osnovne elemente za iskanje znanega vira. Obvladati morajo vsebinsko ureditev knjižničnega gradiva, ureditev knjižničnega gradiva po starostnih stopnjah (C, P, M, L), poučno gradivo (UDK) in leposlovno gradivo, razvrstitev leposlovnega gradiva po avtorju (pisatelj, pesnik, ilustrator) ter se znajti znotraj vsebinske organizacije knjižnične zbirke v prostem pristopu. Uporabljati znajo starostni stopnji ustrezno zbirko knjižničnega gradiva in ločiti leposlovno gradivo od poučnega. Za uresničitev tega cilja sem uvedla sprehod po knjižnici (sliki 7 in 8), ki sta ga vodila učenca, in s tem uresničila element formativnega spremljanja medvrstniškega učenja in sodelovanja. »Učenca knjižničarja« sta sošolce vodila po knjižniciter povzela

postavitev knjižnega gradiva in drugih virov v knjižnici. Povsem samostojno sta pokazala postavitev polic s poučno literaturo ter leposlovno literaturo, primerno njihovi starostni stopnji. Pojasnila sta in s primerom utemeljila postavitev knjig na knjižne police, razvrstitev leposlovja po abecednem redu priimkov avtorjev, seveda pa sta poudarila tudi pomen kazalk pri iskanju knjig. Posebej sta razložila organiziranost oz. postavitev polic s poučno literaturo. Izpostavila sta povezovanje poučnih knjig po predmetih in učencem pokazala zapis UDK-postavitve v šolski knjižnici. Svoje razlage sta utemeljila s primeri. Nadalje sem njuno vodenje samo dopolnila in jim natančneje predstavila polico, na kateri so knjige o praznikih. Ob vodenju vrstnikov so učenci neizmerno uživali in se učili aktivno ter izkušensko, vodnika so dopolnjevali in jima postavljali dodatna vprašanja.

Sliki 7 in 8: Sprehod po knjižnici in predstavitev literature o praznikih (Foto: A. Čokl)

Izjemno pomemben cilj KIZ je učenca usposobiti kot samostojnega iskalca literature v šolski knjižnici, zato se mi je zdelo smiselno preveriti, kako učenci ocenjujejo svojo zmožnost iskanja literature. Vpeljala sem element formativnega spremljanja, s katerim bi učenci oblikovali kriterije uspešnosti za iskanje literature v šolski knjižnici (Holcar Brunauer

et al., Nameni učenja in kriteriji uspešnosti, 5–8). Učence sem z vprašanji vodila v osmišlitev iskanja gradiva v šolski ali kateri koli drugi splošni knjižnici (Holcar Brunauer et al., Vprašanja v podporo učenju, 6, 7, 8) Učenci so s svojimi besedami razložili termin kriterij uspešnosti. Razmišljali smo o tem, kdaj smo v življenju uspešni in kaj moramo narediti za doseg ciljev. Poiskali smo vzornike v njihovem življenju in pretehtali, kako so postali uspešni. Izpostavili smo Petra Prevca in ugotavljali vzrok za njegov uspeh. Na podlagi tega so razmišljali in utemeljevali, kako je z uspešnostjo iskanja literature, in sklenili, da bomo oblikovali naslednje kriterije: najbolj uspešni smo, ko samostojno poiščemo literaturo v knjižnici, srednje uspešni smo, ko se sicer lotimo iskanja, poznamo postavitev, vendar za pomoč še prosimo knjižničarko, vrstnika ali starejšega učenca, najmanj uspešni pa smo takrat, kadar literature sploh ne znamo poiskati.

Slika 9: Kriteriji uspešnosti iskanja literature (Foto: R. Fekonja)

Kriterije uspešnosti smo zapisali (slika 9) in plakat pritrdili na vidno mesto v knjižnici. Izjemno pomembno se mi zdi, da so učenci ozavestili pomembnost obvladovanja samostojnega iskanja knjižnega gradiva v šolski ali kateri koli splošni knjižnici in s tem uresničili cilje KIZ.

Kot naslednji korak sem si zastavila nalogo, v kateri so učenci poiskali gradivo na knjižnih policah in s tem skušali slediti zastavljenim

kriterijem. Z učiteljico sva jim naročili, naj v knjižnici poiščejo eno leposlovno in eno poučno knjigo. S tem sva preverjali, ali v knjižnici poznajo postavitev knjižničnega gradiva in katere kriterije dosegajo pri iskanju leposlovne in poučne literature. Iskano literaturo so nama prinesli in nama pojasnili svojo izbiro. Podali sva jim povratno informacijo o pravilnosti njihovega iskanja knjig na knjižnih policah, jih po potrebi usmerili v ponovno iskanje ter vključili tudi medvrstniško povratno informacijo (Holcar Brunauer et al., Povratna informacija, 9, 10, 11), ko so jim drugi učenci, ki so že uspešno zaključili z iskanjem, pomagali z vprašanji in s pojasnili. Kot element samovrednotenja sem ob zaključku naloge vpeljala zelene, rumene in rdeče krogece ter zelene, rumene in rdeče košarice. Z njimi so ovrednotili svojo uspešnost iskanja literature. Tisti, ki so samostojno poiskali poučno in leposlovno knjigo ter prejeli pozitivno povratno informacijo o iskanju literature, so zeleni krogec položili v zeleno košarico. Tisti, ki bodisi še niso ločili med poučno in leposlovno literaturo bodisi niso znali samostojno poiskati knjige ali pa so našli samo eno, ali pa so bili najprej pri iskanju ene knjige uspešni, pri drugi pa neuspešni, vendar so ob ustrezni povratni informaciji učitelja ali knjižničarja ter medvrstniški povratni

informaciji uspešno opravili nalogo, so rumeni krogec vrgli v rumeno košarico. Če so bili pri iskanju literature povsem neuspešni in jim iskanje ni uspelo, pa so rdeči krogec položili v rdečo košarico.

Ob zaključku dejavnosti sem pregledala košarice in z zadovoljstvom ugotovila, da je bilo največ krogcev v zeleni košarici, nekaj v rumeni in en sam v rdeči. Ob povratni informaciji učencem sem ugotovila, da so dosegli cilj, predvsem pa da so bili pri samovrednotenju zelo objektivni in so osmislili zastavljeno nalogo (sliki 10 in 11). Med aktivnim delom smo imeli odmor, v katerem so se učenci razgibali in pojedli sadno malico. V zadnji uri so v skupinah z različnimi viri (knjige, revije, učbeniki, splet) raziskovali praznike (osebne, cerkvene in državne praznike ter šege in navade). V skupini so imeli natančno določene vloge (vodja, merilec časa, zapisovalec, iskalec glasbe), skupaj so pregledali podatke in pridobljene informacije med seboj povezali v celoto ter pripravili predstavitev. V predstavitvah so ob vsebini posameznega praznika pripravili tudi ustvarjalno nalogo, ki je bila povezana s prazniki in šegami. S povratno informacijo učencev in učencem smo delo v knjižnici tudi zaključili.

SKLEP

Vpeljevanje elementov formativnega spremljanja se je izkazalo kot pozitivno in rezultati pri učencih in učiteljih so že vidni. Timsko delo z učiteljico je bilo izjemno usklajeno in z zadovoljstvom ugotavljava, da je takšna izvedba pouka v šolski knjižnici učence vzpodbudila k aktivnemu učenju, razmišljanju, praktičnemu iskanju in ustvarjanju. Vesela sem, da nam uspeva v šoli ustvariti vedno več takšnih ur, saj učitelji ugotavljajo, da so v učnem procesu dobrodošle in da osmišljajo učenje. Omejitve seveda predstavlja čas, vendar se skupaj učimo, da nas ne sme obremenjevati.

Tudi v letošnjem šolskem letu sem izvedla tri ure knjižničnih informacijskih znanj, pri katerih so učenci, ki so v formativni spremljavi sodelovali lani in zdaj obiskujejo 4. razred, raziskovali človeško telo. Očitno je, da je vpeljevanje elementov formativnega spremljanja v knjižnici

Vpeljevanje elementov formativnega spremljanja v knjižnici v preteklem letu je obrodilo sledove.

Sliki 10 in 11: Iskanje poučne in leposlovne literature in povratna informacija (Foto: A. Čokl)

v preteklem letu obrodilo sledove, saj so učenci v praksi dokazali, da so usvojili vse cilje. Pri preverjanju znanja so se samostojno znašli v knjižnici, poznali postavitev literature v njej, iskali so literaturo glede na UDK-vrstilce in jo navajali ... Ob tem so zastavili namene učenja, sledili zastavljenim kriterijem uspešnosti, sa-

movrednotili delo in uspešno vključevali BUS. Dovzetni pa so tudi za povratno informacijo, ki poteka medvrstniško in od učitelja k učencu. Formativno spremljavo sprejemam kot izjemno dobrodošlo spremembo v šolskem prostoru, ki osmišlja učenčev odnos so znanja in dela, bogati pa tudi njegovo ustvarjalno podobo. ●

Viri

Holcar Brunauer A. et al. (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju. Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Knjižnična informacijska znanja. Kurikul: osnovna šola (2009). Ljubljana: Ministrstvo za

šolstvo in šport; Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Dostopno na: http://www.zrss.si/pdf/080711123601_1-k-knjiznicno_informacij-sko_znanje_os-sprejeto.pdf (10. 12. 2016).

BARBARA ROCEK BREGAR, prof. slovenščine in knjižničarka na OŠ Lovrenc na Pohorju
Naslov: Osnovna šola Lovrenc na Pohorju, Šolska ulica 6, 2344 Lovrenc na Pohorju
E-naslov: bbregar@oslovlenc.si

PRILOGA 1: Delovni listi

PRAZNUJEMO IN RAZISKUJEMO OSEBNE PRAZNIKE

- ♥ Vsi učenci razmislite o tem, kateri simbol bo predstavljal vašo skupino, poimenujte ga in ga narišite na prip ravljen delovni list.
- 🎵 Delo v računalniški učilnici: Razmislite, katera pesem se navezuje na osebni praznik. Poimenujte nekaj pesmi na to temo, eno poiščite na YouTubeu in ji prisluhnite. V primeru težav prosite za pomoč učiteljico. Izrazite svoje doživljanje ob pesmi in se o tem pogovorite v skupini.
- 📖 Preglejte literaturo in jo razvrstite med leposlovno in poučno. V literaturi poiščite podatke o osebnih praznikih in strani označite z lističi.
- ★ Naštejte čim več osebnih praznikov.

- ✓ Razmislite, ali ste v literaturi izvedeli vse o osebnih praznikih ali bi vas še kaj zanimalo. Oblikujte in zapišite tri vprašanja o osebnih praznikih, ki so se vam še porodila.
- 🌀 Ustvarjalna naloga: Postavite se v vlogo organizatorjev, ki pripravljajo zabavo ob katerem koli osebnem prazniku. Raziščite, kako bi organizirali čas praznovanja, prostor, katere pripomočke bi potrebovali ... Bodite ustvarjalni in domiselni. Veselimo se povabila na vašo zabavo.

PRAZNUJEMO IN RAZISKUJEMO CERKVENE PRAZNIKE

- ♥ Vsi učenci razmislite o tem, kateri simbol bo predstavljal vašo skupino, poimenujte ga in ga narišite na pripravljen delovni list.
- 📖 Preglejte literaturo in jo razvrstite med leposlovno in poučno. V literaturi poiščite podatke o cerkvenih praznikih in strani označite z lističi.
- 🎵 Delo v računalniški učilnici: Razmislite, katera pesem se navezuje na cerkveni praznik. Poimenujte nekaj pesmi na to temo, poiščite jo na YouTubeu in ji prisluhnite. V primeru težav prosite za pomoč učiteljico. Izrazite svoje doživljanje ob pesmi in se o tem pogovorite v skupini.
- ★ Naštejte čim več cerkvenih praznikov.
- ✓ Razmislite, ali ste v literaturi izvedeli vse o cerkvenih praznikih ali bi vas še kaj zanimalo. Oblikujte in zapišite tri vprašanja o cerkvenih praznikih, ki so se vam še porodila.
- 🌀 Ustvarjalna naloga: V skupini določite učence, ki se bodo vživali v vlogo treh dobrih mož, ki nas obiščejo decembra. Vsak posamezni mož naj vse vas in nas preseneti s svojo dobrotto. Ne pozabite na spremstvo teh dobrih mož in s čim nas razveselijo in obdarijo. Zaigrajte prizor.

PRAZNUJEMO IN RAZISKUJEMO DRŽAVNE PRAZNIKE

- ♥ Vsi učenci razmislite o tem, kateri simbol bo predstavljal vašo skupino, poimenujte ga in ga narišite na pripravljen delovni list.
- 📖 Preglejte literaturo in jo razvrstite med leposlovno in poučno. V literaturi poiščite podatke o državnih praznikih in strani označite z lističi.
- ★ Naštejte čim več državnih praznikov.
- 🎵 Delo v računalniški učilnici: Razmislite, katera pesem se navezuje na državni praznik. Poimenujte

nekaj pesmi na to temo, poiščite jo na YouTubeu in ji prisluhnite. V primeru težav prosite za pomoč učiteljico. Izrazite svoje doživljanje ob pesmi in se o tem pogovorite v skupini.

- ✓ Razmislite, ali ste v literaturi izvedeli vse o državnih praznikih ali bi vas še kaj zanimalo. Oblikujte in zapišite tri vprašanja o državnih praznikih, ki so se vam še porodila.
- 🌀 Ustvarjalna naloga: Postavite se v vlogo novinarja, odpravite se na teren in pripravite poročilo o proslavi Prešernovega dne – slovenskega kulturnega praznika. Raziščite, kje so praznovanje pripravili in kdaj, kako je potekal program, koga so povabili ... Bodite ustvarjalni in domiselni, veselimo se vašega poročila.

RAZISKUJEMO ŠEGE IN NAVADE

- ♥ Vsi učenci razmislite o tem, kateri simbol bo predstavljal vašo skupino, poimenujte ga in ga narišite na pripravljen delovni list.
- 📖 Preglejte literaturo in jo razvrstite med leposlovno in poučno. V literaturi poiščite podatke o šegah in navadah in strani označite z lističi.
- ★ Naštejte čim več različnih šeg in navad, ki so se ohranile v različnih slovenskih pokrajinah.
- ✓ Razmislite, ali ste v literaturi izvedeli vse o šegah in navadah ali bi vas še kaj zanimalo. Oblikujte in zapišite tri vprašanja o šegah in navadah, ki so se vam še porodila.
- 🌀 Ustvarjalna naloga: Postavite se v vlogo otrok in starejših ter uprizorite tepežkanje. Razmislite, kakšno sporočilo je prinašala tepežnica, pripravite si pripomočke, zapojte pesem ... Bodite ustvarjalni in domiselni, veselimo se vaše uprizoritve.

 Delo v računalniški učilnici: Razmislite, katera pesem se navezuje na šege in navade. Poimenujte nekaj pesmi na to temo, poiščite jo na YouTubeu in ji prisluhnite. V primeru težav prosite za pomoč učiteljico. Izrazite svoje doživljanje ob pesmi in se o tem pogovorite v skupini.

PRILOGA 2: Učna priprava

Razred: 3. A	Predmet: SPO SLJ KIZ	Ura: 47., 48. 112. 9., 10., 11.	Datum: 15. 1. 2016	Učiteljica: Tončka Javornik Knjižničarka: Barbara Rocek Bregar
------------------------	--------------------------------------	--	------------------------------	---

Tematski sklop: ČAS

Učna enota: PO PRAZNIKIH DIŠI

Cilji

Učenci:

- spoznavajo pestrost različnih praznovanj,
- ločijo praznike in jih razvrstijo,
- se vživljajo v različne praznike in jih v igri vlog uprizorijo,
- ob posnetkih, fotografijah opisujejo praznike doma,
- ob različnih gradivih opisujejo praznične običaje,
- se znajdejo v knjižničnem prostoru,
- spoznajo različne vire v šolski knjižnici,
- poznajo police z leposlovno literaturo za njihovo bralno stopnjo,
- poznajo police s poučno literaturo in postavitev literature na njih,
- samostojno in s pomočjo iščejo literaturo na policah v šolski knjižnici,
- iščejo podatke v različni literaturi (BUS, VŽN, prilagljena PV3P, postavljanje vprašanj),
- pripravijo kriterije uspešnosti za iskanje literature v šolski knjižnici FS: povratna informacija.

Učne metode: *verbalno-tekstualna* – razlaga, pogovor, pripovedovanje, poslušanje, poročanje, branje, opazovanje
demonstrativno-ilustracijska – prikazovanje oz. demonstracija
izkustveno učenje – igra, praktično delo

Učne oblike: frontalna, individualna, skupinska, delo v dvojicah, sodelovalno učenje

Didaktični pristop: *sodelovalno učenje, timsko poučevanje in sodelovanje z drugim učiteljem, aktivno učenje (delo z viri), aktivne oblike dela (delo v parih), avtentični pouk (raziskovanje), delo z IKT*

Medpredmetne povezave: KIZ, družba, slovenščina, glasba

Učni pripomočki/sredstva:

- spominski predmeti, barvni kartončki, barvni krogci, barvne vrečke, označevalni lističi, U9o, različna leposlovna in poučna literatura, pripomočki za ustvarjalno delo (kamera, baloni, mikrofoni ...)

IZVEDBA UČNE URE

Učiteljica, knjižničarka

MOTIVACIJA:

Pogovor in razprava o predmetih, ki so jih učenci prinesli v šolo in jih spominjajo na kateri koli praznik.

Vodimo pogovor, vprašamo, na kaj jih določen predmet spomni, kako so se takrat počutili, ko so ga dobili.

FS: UGOTAVLJANJE UČENČEVEGA PREDZNANJA

DELO V DVOJICAH

Asociacija na besedo praznik

V paru razmislijo in na listič napišejo, na kaj pomislijo ob besedi praznik in o tem, kako se praznik razlikuje od navadnega dneva, čemu ljudje sploh praznujemo praznike in katere praznike poznajo.

NAMENI UČENJA

MEDITATIVNA ZGODBA

Skozi zgodbo jih knjižničarka usmeri v razmišljanje o tem, kako se učimo in katere vire lahko uporabimo za razširjanje znanja.

SPREHOD PO KNJŽNICI

UČENCA POSTANETA KNJIŽNIČARJA MEDVRSTNIŠKO UČENJE

Učence z usmerjenimi vprašanji in nalogami vodim po knjižnici.

Predstavim jim nekaj poučnih in leposlovnih knjig o praznikih.

OBLIKOVANJE KRITERIJEV ZA ISKANJE GRADIVA V ŠOLSKI KNJIŽNICI

Učence vodim v razmišljanju o tem, kdaj so v šolski knjižnici pri iskanju literature uspešni.

POSTAVLJANJE VPRAŠANJ

Zapišem kriterije uspešnosti in plakat pritrdim na vidno mesto.

DOKAZ O USPEŠNOSTI ISKANJA GRADIVA V ŠOLSKI KNJIŽNICI

Učencem dam nalogo naj poiščejo poučno in leposlovno literaturo v šolski knjižnici.

Podam jim povratno informacijo o opravljeni nalogi.

Učenci

Razložijo, kateri predmet so prinesli, pripovedujejo, razmišljajo, opazujejo, sodelujejo v razpravi in pogovoru.

Ob predstavitvi predmeta in osebni utemeljitvi o izbiri predmeta izražajo svoje predznanje o praznikih.

Razmišljajo v paru, oblikujejo odgovore, pišejo, pripovedujejo.

V paru določijo tistega, ki piše, in tistega, ki bo poročal. Povedo, kaj morajo znati, kaj se morajo naučiti, in razmislijo, kako bodo prepoznali svoj napredek.

Učenci prisluhnejo zgodbi in sodelujejo v pogovoru. Izkazujejo svoje znanje o virih.

Učenca razred vodita po knjižnici.

Učenci razmišljajo o tem, kako bi še lahko več izvedeli o praznikih, povedo, s kakšnim namenom prihajajo v knjižnico, navajajo vire v šolski knjižnici, samostojno se znajdejo v knjižnici in pokažejo police z leposlovno literaturo, primerno za njihovo bralno stopnjo. Razložijo in s primerom utemeljijo postavitev knjig na knjižne police, pojasnijo uporabo kazalk.

Pojasnijo, kako so organizirane police s poučno literaturo.

Aktivno spremljajo knjižničarkino iskanje literature v šolski knjižnici.

Učenci s svojimi besedami razložijo besedno zvezo kriterij uspešnosti.

Razmišljajo in utemeljujejo, kdaj so pri iskanju literature uspešni.

Oblikujejo kriterije uspešnosti.

Učenci iščejo literaturo in z dokazom – prinešeno literaturo in razvrščanjem krogcev v zeleno, rumeno in rdečo vrečko – samovrednotijo opravljeno nalogo. Razmišljajo o uspešnosti svojega dela in o morebitnih izboljšavah.

SODELOVALNO UČENJE

Učencem razdeliva delovne lističe in podava navodila za sodelovalno učenje v skupinah. V skupini določimo učenca, ki bo meril čas.

Spremljava njihovo delo, jih usmerjava, vzpodbujava in jim po potrebi pomagava.

MEDVRSTNIŠKA POV RATNA INFORMACIJA

Sodelovalno delajo v skupinah (OSEBNI, CERKVENI, DRŽAVNI PRAZNIKI, ŠEGE IN NAVADE). Oblikujejo simbol skupine, razvrščajo literaturo in v njej iščejo podatke, naštevajo praznike, iščejo spletu, prisluhneje pesmi, vezani na praznik, postavljajo vprašanja in so ustvarjalni. Vsak v skupini je aktiven in se trudi delati timsko. Ravnajo se po kriterijih uspešnosti za sodelovalno učenje, ki so jih oblikovali pri prejšnji uri KIZ.

Opravijo vse zastavljene naloge in predstavijo svoje delo.